

Gränslösa eller begränsade identiteter?

En studie av statsgränsens betydelse för identitetsskapandet i gränstaden Rundu i norra Namibia

Att bo invid en gräns som separerar ett territorium från ett annat har signifikant betydelse för identitetsbyggande. Identiteten baseras inte enbart på vem man är och en känsla av tillhörighet till vilka personer och grupper som är som jag, utan även på vem man inte är och vilka grupper man inte tillhör (Hardwick & Mansfield 2009). Identitet associeras ofta med statstillhörighet och kopplas på så sätt till ett specifikt rum, där statsgränsen avgör vart ett rum slutar och ett annat tar vid. Denna verklighet kompliceras dock om gränsen separerar de som initialt sett är som "jag", såsom stamfränder och familjer. Den namibisk-angolanska gränsen drogs av europeiska kolonialmakter under sent 1800-tal (Davidson 2001) som ett fysiskt uttryck för deras "divide and rule politics" (Brambilla 2007:22). Därför tillhör befolkningarna på båda sidor om gränsen i stort samma stammar vilka har gemensamt språk och kultur. Boende på båda sidor av gränsen har dock formats av olika historiska förlopp kopplade till Namibias och Angolas respektive koloniala förflutna, befrielsekrig, inbördeskrig och självständighet. Gränsregionen har under 1900-talet präglats av migration och en tidvis hårt reglerad gräns, men idag råder fred i regionen vilket tillåter människorna i gränslandet att återigen interagera med varandra (Nangulah & Nickanor

2005). Denna studie undersöker därför den namibisk-angolanska statsgränsens påverkan på identiteten hos boende i Rundu, en växande gränstidort invid Okavangofloden (Figur 1 och 2). Studien undersöker vilka specifika faktorer rörande gränsen och individen som avgör hur denne ser på sin identitet, där boendeperspektiv sätts i relation till tjänstemannaperspektiv sett ur en historisk och samtida synvinkel.

Syfte och metod

Studiens syfte var att undersöka hur etnisk och kulturell identitet, samt stam- och statstillhörighet är knuten till rummet och dess specifika förutsättningar i ett gränsområde. Vår studie utgår ifrån hypotesen att boende i gränsregioner påverkas om administrativa gränser skär igenom vad som tidigare har kunnat betraktas som en identitetsregion, men att *hur* gränsen påverkar är mycket kontextuell. Huvudfrågan var: *Tenderar boende i gränssamhället Rundu att utveckla gränslösa stats-identiteter, eller begränsar statsgränsen identiteten? Varför?* Studien undersökte frågan utifrån ett boendeperspektiv kontra tjänstemannaperspektiv, då gränsen både upprätthålls och formas av lokalsamhälle samt statliga och kommunala organisationer. För att besvara huvudfrågan undersökte

Översiktskarta över Namibia

Figur 1. Översiktskarta för Namibia. (BS 2011, Internet; WP 2011, Internet). Här ses att staden Rundu ligger i direkt anslutning till Angola.

vi intervjust subjektens erfarenheter av statsgränsen, hur dessa erfarenheter påverkat individens känsla av identitet i förhållande till etnicitet, kultur, stam och statstillhörighet, hur de definierar dessa, och varför gränsen påverkar identitetsskapandet hos individen. Studien omfattar semistrukturerade djupintervjuer med boende i urbana områden i Rundu, samt tjänstemän¹ i Rundu och Windhoek där respondenterna även delvis agerat som informanter. Urvalet av intervjust subjekt gjordes främst i samråd med vår tolk tillika *gate opener* och genom snöbollsurval (Dahmström 2005). Det skall påpekas att intervjuunderlaget är begränsat, och därav lider empirin vissa brister då täckningen av olika grupper är partiell. Primärdata samlades in under november 2011.

Centrala begrepp

Gränsbegreppet används i olika sammanhang i studien. Med administrativ gräns åsyftas statsgräns, emedan gränsbegreppet också sätts i relation till identitet. Gränsen för identiteten kan beskriva statstillhörighet och medborgarskap, men även utgöras av etniska och kulturella gränser mellan stammar. Vi sätter likhetstecken mellan etnisk grupp, kultur och stamstillhörighet, då alla intervjust subjekten använde dessa begrepp omväxlande för att förklara sitt ursprung och sin identitet. I Namibia tycks det vara vedertagen kunskap att en viss kultur åtföljer en stamstillhörighet, samt att stamstillhörighet och etnisk grupp är synonymt. Vi ämnar skilja på identitet knuten till statstillhörighet från identitet knuten till etnicitet, kultur och stamstillhörighet. Därför terminologiserar vi identitet knuten

till medborgarskap i en stat som ”*statsidentitet*”, och identitet knuten till nation i bemärkelse folkgrupp (eticitet/kultur/stamstillhörighet) som ”*etnisk identitet*”. För att särskilja de personer som migrerat på grund av krig från de som migrerat på grund av andra anledningar som arbete och studier, benämner vi de förstanämnda som flyktingar och de sistnämnda som migranter. Med migration menas i studien en permanent flytt eller flytt på obestämd tid, där personen kan vara migrant eller flykting, samt ha förvärvat eller inte ha förvärvat namibiskt medborgarskap. En person som genom sin identitet på ett eller flera sätt har en relation till olika stater utanför den egna statens gränser är transnationell (Samers 2010). Med *gränslös identitet* menas i studien personer som har relationer på båda sidor av statsgränsen och på så vis är transnationella, och som kan identifiera sig lika mycket med platsen och rummet på båda sidor av statsgränsen. Personer som däremot identifierar sig med det rum och den plats där de bor, och som låter statsgränsen på ett eller annat sätt begränsa deras rörelsemönster, aktiviteter och/eller känsla av identifikation, betraktar vi som innehavare av en *begränsad identitet*.

Teori och angränsande studier

Gränser existerar både såsom naturgivna, administrativa och språkliga gränser, men är även något som finns inom oss; de gränser som vi individer sätter upp (Paasi 2011). Traditionellt har fokus legat på ”deskriptiv analys av gränser, deras läge och de politiska och historiska processer som lett fram till deras avgränsning” (Newman 2006:145). Idag när samhällen består av allt

mer komplexa samband och relationer måste gränsforskningen granska faktorer som platskänsla, territorialitet och makt, och sätta dessa i relation till politisk styrning och ekonomiska faktorer men även kulturella, etniska, religiösa och nationella² processer (Paasi 2009). Flera forskare har därför framhållit att gränsen bör betraktas som en process snarare än en gräns *per se* (Newman & Paasi 1998, Newman 2006, Brambilla 2007). Brambilla framhåller gränsen som både ”institution” och ”process” (2007:22), där den namibisk-angolanska gränsen både ses som en produkt av stater och påtvingad europeisk kolonisation, samt som utfallet av komplexa mänskliga konstruktioner där en stamidentitet först blir förnekad av gränsdragningen som genomskär den men sedermera främjas genom att omdefinierar sin identitet.

”Gränsområden är platser och symboler för makt” (Donnan & Wilson 1999:1) då gränser utgör början och slutet för staters anspråk på territorier och suveränitet (ibid.). Lundén (2002) beskriver staters utmaning i att få gränssamhällen att känna tillhörandeskap till den egna staten, då gränsregioner tenderar att ha en centripetal kraft mot gränsen. Megorans (2004) studie om den Uzbekisk-Kirgiziska gränsen fokuserar på hur nybildade stater med ett kolonialt förflutet utnyttjar och understödjer ett identitetsskapande knutet till invånarnas nationalitet³ för geopolitiska syften. Efter Sovjetunionens kollaps och självständigheten år 1991 underblåste ländernas nya politiska eliter nationalistiska ideologier för att unifiera folken inom det egna territoriet och legitimera staternas existens. Detta medförde territoriella spänningar då statsgränsen gavs ett sym-

bolvärde som en barriär mellan olikheter och yttre hot, vilket gav upphov till nationellt identitetsbyggande där statsgränsen avgränsade ”jaget” från ”de andra” och ”insida” från ”utsida”(Megoran 2004:736).

Även socialpsykologin tar med *Social Identity Theory* (SIT) sig an identitetsskapandet genom att diskutera sociala kategorier och mentala ”vi”- och ”dem”-grupperingar. Dessa tillskrivs attribut och egenskaper vilket upprätthåller individens och gruppens identitet som vidare kontrasteras emot andra grupper. Identitetsbegreppet kompliceras dock av att individen tolkar sagda attribut vilka därmed blir individuella och kontextuella (Stets & Burke 2000). Teorin ligger till grund för Hardwick och Mansfields (2009) studie av den kanadensisk-amerikanska gränsen i British Columbia. Området influeras av immigration av amerikanska medborgare, och studien undersöker hur identiteten hos migranterna påverkas efter att de migrerat. Gränsregionen har gemensamt språk och kulturella likheter vilket skulle kunna främja transnationellt identitetsbyggande, men studien visar att de emigrerade amerikanerna istället assimilerades och antog en kanadensisk identitet. SIT bidrar till förståelse av denna process där den egna identiteten definieras i relation till *the other*, och betonar därmed vikten av sociala kategorier (op.sit.). Inom migrationsforskningen har man dock gått emot en teoribildning där människor som migrerar eller rör sig över gränser kan ses som vad Ernste *et al.* kallar ”trans-mobila” respektive ”trans-migranter” (2009:577) vilka ”inte ser sig vara varken här eller där utan istället på flera platser samtidigt” (ibid.). Detta har lett till ett paradigmskifte

där man frångått föreställningen om att samhälle och nationalstat är ett och samma (Ernste *et al.* 2009, referenser däri), då migranter upprepade gånger rör sig över gränser och där flera platser ingår i samma sociala fält (Ley 2009).

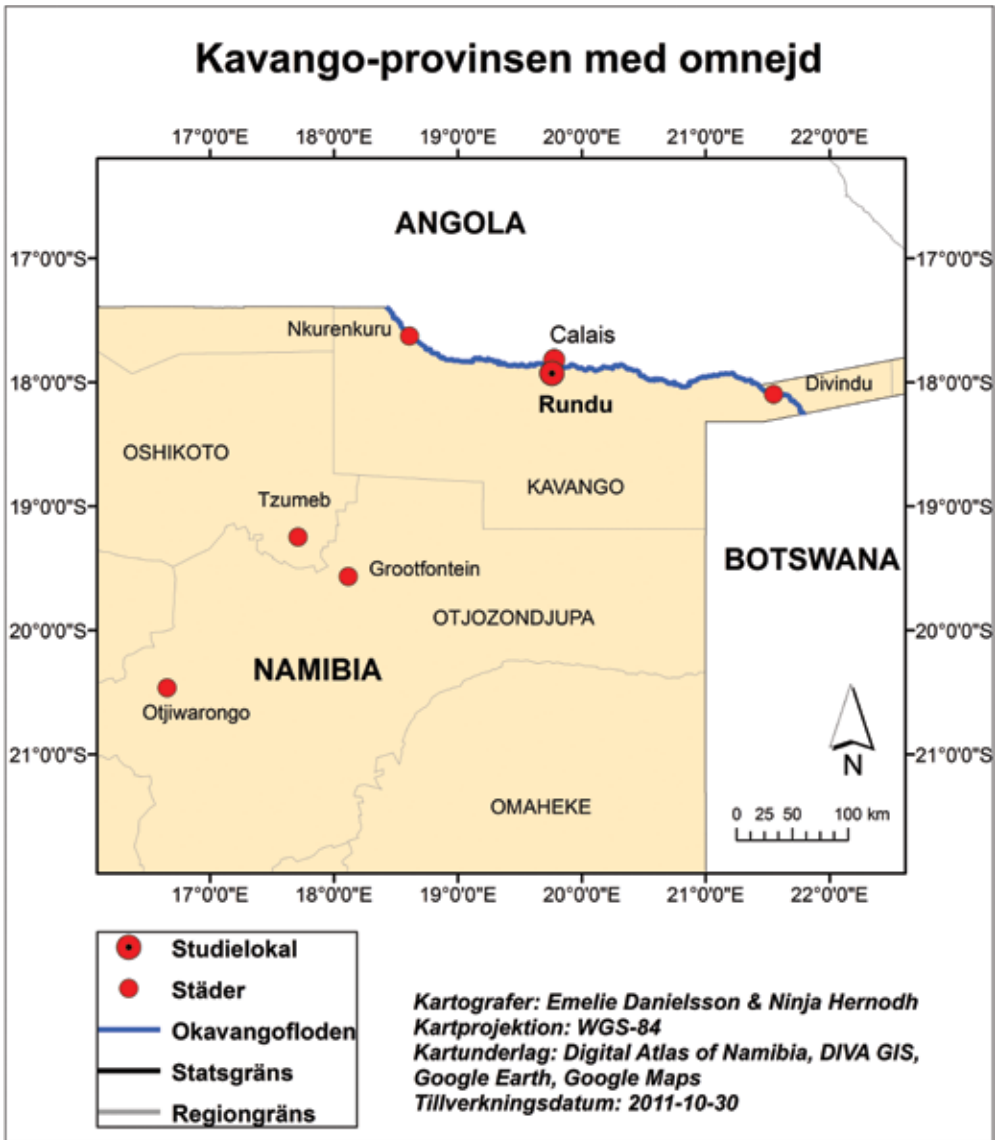
Områdesbeskrivning och historisk bakgrund

Delregionen Kavango är belägen i nord-östra Namibia angränsande Angola och Botswana (Figur 2). Statsgränsen sammanfaller i norr till stor del med den naturgivna gränsen i landskapet som utgörs av Okavangofloden. Regionens huvudstad Rundu är till följd av sitt relativa läge samt en diversifierad befolkning (RTC 2011, Internet) en av Namibias snabbast växande städer med en uppskattad befolkningensmängd av 80 000–85 000 invånare (Kathumbi 2011, intervju). Staterna Angola och Namibia har trots att de båda är sprungna ur koloniala system haft mycket olika utveckling under särskilt 1900-talet (Figur 3). Angola var en Portugisisk koloni, emedan Namibia var en tysk och sedermera i praktiken en sydafrikansk koloni. Dragningen av den namibisk-angolanska gränsen tog ingen hänsyn till den socio-spatiala kartan vilket splittrade stammar och deras traditionella territorier (Brambilla 2007). Båda länderna kom under 1900-talets andra hälft att präglas av nationalistiska rörelser och befrielsekrig, vilket i fallet Namibia ledde fram till självständighet år 1990. För Angola utmynnade dock befrielsen ifrån kolonialmakten i ett 28-årigt långt och blodigt inbördeskrig, och fred inföll först år 2002.

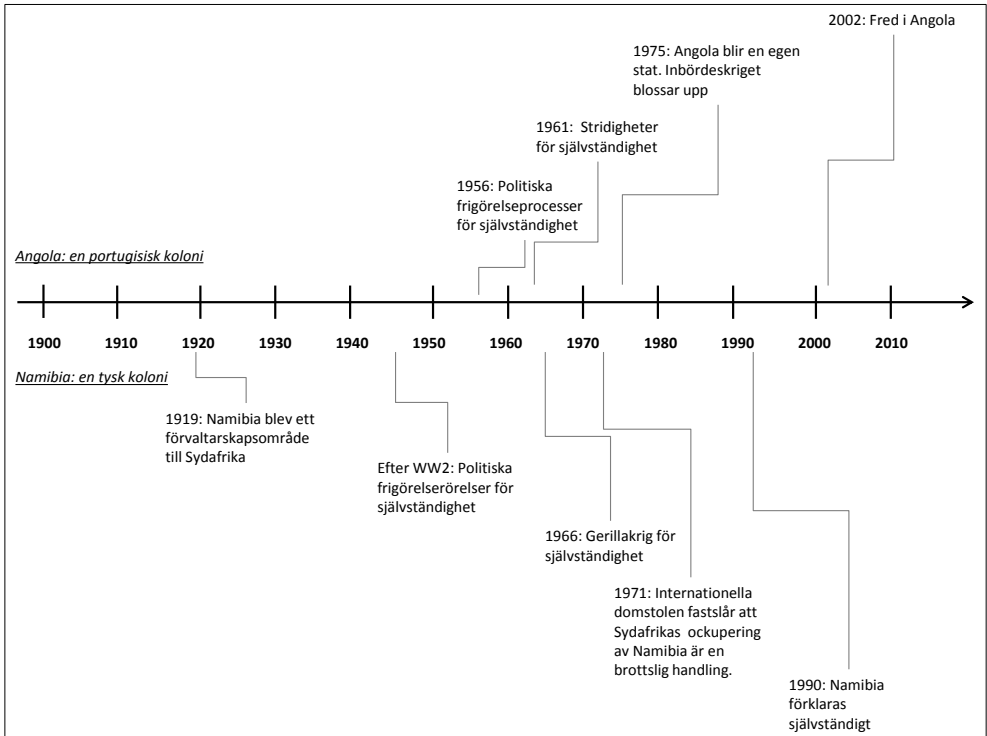
Rörelse över gränsen under 1900-talet

har dominerats av arbetsmigration både före och efter ländernas självständighet, emedan de båda ländernas krigsår dominerades av flyktingströmmar. Migrationsströmmarna har periodvis varit betydande från Angola till Namibia (Mwilima 2011, intervju). Vår studie påvisar att det har varit olika svårt för boende i gränssamhällena att röra sig över gränsen. Vissa intervjusubjekt menar att de tidvis passerat gränsen dagligen emedan andra vittnat om en hårt kontrollerad och stängd gräns dominerad av militära styrkor. Tidpunkt, orsak till gränsövergång samt grupptillhörighet påverkade hur svårt eller lätt det var för lokalbefolkningen att korsa gränsen. Periodvis försvarade detta kontakten mellan familjemedlemmar boendes på båda sidor om gränsen, samt begränsade möjligheterna för möten, handel och interaktion lokalbefolkningarna emellan.

Sedan 2002 har gränsen varit öppen, och både angolaner och namibier kan röra sig i båda länderna under vissa förbehåll. Staterna har kommit att successivt bygga upp ett samarbete för att underlätta gränsövergångar och handel länderna emellan. En så kallad *bilateral agreement* har instiftats som låter invånarna passera gränsen med enkom ett *border pass* vilket medger en rörelsefrihet i det andra landet under en viss tid och inom ett visst avstånd ifrån gränsen (Nangulah & Nickanor 2005). Det är främst angolaner som reser över gränsen, och då för att bedriva affärsverksamhet samt importera varor från Namibia. Många angolaner väljer även att flytta till Namibia på grund av utbildning, arbete och sjukvård. Myndigheterna utövar fortfarande en viss styrning där man ålägger invånarna att passera gränsen vid designerade *crossing*

Figur 2. Översiktskarta över Kavango-regionen och Rundu i Namibia, och gränsstaden Calais i Angola. Märk hur nära belägna dessa städer är i förhållande till både flod, statsgräns och varandra. Detta har stor betydelse för utbytet länderna och medborgarna emellan, och är en av de viktigaste anledningarna till den stora migrationen av angolaner till Rundu.

Figur 3. Tidslinje över viktiga händelser i Angola och Namibias historia år 1900–2010 (Davidson 1994). Dessa händelser hade direkt återverkan på gränssamhällen och påverkade hur den namibisk-angolanska gränsen reglerades.

points. Gränsinvånarna har dock aldrig varit lätta att begränsa utan passerar gränsen, nu liksom förr, längs hela dess sträcka.

Resultat och diskussion

Tjänstemannaperspektiv – "We are one!"

Våra resultat visar att det finns en tydlig diskrepans mellan tjänstemännens och de boendes uppfattning om hur gränsen påverkar individen och dess identitet. Exempelvis hävdade majoriteten av tjänstemännen att det inte är någon skillnad på

angolaner och namibier. "We are one!" utbrast borgmästare Hillka Leevi (2011) under en intervju, och poängterade att befolkningarna på båda sidor av statsgränsen tillhör samma folk. Ifrån myndigheternas perspektiv är det också mycket svårt att särskilja angolaner från namibier på grund av att arbetsmigration och flyktingströmmar pågått i olika omgångar under 1900-talet fram till idag, och att innevånarna på båda sidor av gränsen är uppbländade med varandra till olika utsträckning. Tillsammans med dagens "mjukare" gränskontroll, bristande folkbokföring, samt att

det är politiskt känsligt att kartlägga befolkningens rörelsemönster inom landet och över gränsen, får myndigheterna svårigheter att överblicka befolkningarnas rörelsemönster och sammansättning. Utifrån ett myndighetsperspektiv är det också bara intressant att kategorisera befolkningen efter medborgarskap, då detta har betydelse för stats- och samhällsplanering och återverkar på lokala och nationella budgetar (Shapi 2011 intervju; Moyo 2011 intervju). Distinktionen mellan de som kan betraktas som namibier respektive angolaner försvåras ytterligare av att det var relativt nyligen som Namibia började ge medborgarskap till alla de angolanska medborgare som levt länge i landet.

Tjänstemännen i Rundu har en avslappnad hållning gentemot Angola och gränsen som de facto är territoriet Namibias slut, och är överlag positiva till den omfattande inflyttningen från och utbytet med Angola som bidrar till handel, utveckling och en växande ekonomi (Haironga 2011, intervju). Myndigheterna erkänner dock att de sätts på prov för att tillhandahålla mark och kommunal service (Moyo 2011, intervju; Shitaleni 2011, intervju; Shapi 2011, intervju), och att viss rivalitet därav uppkommit mellan namibiska och angolanska medborgare. Trots att regionen har historiska likheter med Ferganadalen, båda bebodda av flera olika folk som genomskurits av en kolonial gräns, är det till skillnad från administrationerna i Kirgizistan och Uzbekistan istället främst tjänstemän och inte befolkningen i Rundu som betonar likheterna mellan medborgare i gränsregionen. Både angolanska och namibiska myndigheter understödjer snarare den centripetala kraften mot gränsen med ett ökat

samarbete länderna emellan vilket dock stundom möter svårigheter då olika traditioner råder inom administrationerna. Det är främst i dessa situationer som skillnader mellan befolkningarna märks (Mwilima 2011, intervju), vilket indikerar att individer är påverkade av de olika politiska system de lever i. Sett i ljuset av SIT kan man hävda att detta leder till skapandet av nationella karaktärsdrag och identiteter.

Boendeperspektiv och erfarenheter av gränsen

Intervjusubjekten vittnar om att det idag är enkelt att korsa gränsen, men trots att de bor invid den varierar graden av kontakt och anknytning till den andra sidan. Detta har möjliggjort följande kategorisering:

- Kategori 1: Namibiska medborgare som inte har kontakter i och/eller har varit i Angola
- Kategori 2: Andra generationens angolanska invandrare som är namibiska medborgare
- Kategori 3: Angolanska flyktingar som numera är namibiska medborgare
- Kategori 4: Angolanska medborgare boende i Rundu

Kategori 1 visade ett milt intresse för Angola-sidan, och uttryckte att de inte reflekterade över att de bodde invid en statsgräns, över möjligheten att åka till Angola eller vad som där kan erbjudas. De äldre intervjusubjekten uttryckte en viss rädsla för angolasidan då de fortfarande associerar den med inbördeskriget som de upplevt på avstånd. Yngre personer ur kategori 1 samt kategori 2 gav uttryck för att de blivit

indirekt påverkade av kriget då deras anhöriga upplevde stridigheterna på närmre håll. Inbördeskriget kom alltså att särpräglade den angolanska sidan från den namibiska.

Kategori 3 passerade gränsen dagligen under Angolas kolonialtid på grund av arbete och vänner. De hade antagit ett gränslöst förhållningssätt till regionen, och reflekterade inte över att de korsade en statsgräns i samma stund de korsade floden. Detta förhållningssätt upphörde dock på grund av inbördeskriget och flykten till Namibia, då gränsen blev en skyddande barriär från krigets Angola. Idag känner de sig som namibier och har med tiden utvecklat en alienation gentemot det forna hemlandet på grund av traumatiska krigsupplevelser, varför de inte heller kan kallas transnationella.

En transnationell identitet är tydligare hos kategorierna 2 och 4, vilka kan definieras som "trans-mobila" respektive "trans-migranter" (Ernste et. al 2009) då de regelbundet korsar statsgränsen för att besöka släkt och vänner i Angola. Dessa kategorier är dock inte gränslösa då de visar en klar identifikation med det land de innehar medborgarskap i, vilket denna *trans-mobilitet* snarare har förstärkt. Kategori 2 menar att inbördeskriget medfört att Angola idag har lägre utvecklingsnivå, högre kriminalitet och korruption, samt att många i befolkningen är krigsskadade och traumatiserade. De vittnar om en upplevd otrygghet i Angola som de inte känner i Namibia, präglad av stabilitet och god service. Genom att uppleva dessa olika förhållanden som tydligt avgränsas av statsgränsen, reflekterar dessa grupper mer över skillnaderna i de olika stats-identiteterna än dess likheter.

Namibier och angolaner – same but different

Intervjusubjekten påvisade att det är samma stammar som bor på båda sidor av gränsen och på så vis är besläktade genom samma etniska ursprung, stamspråk och släktband. Trots detta menade speciellt kategori 1 och 2 att det finns märkbara skillnader i karaktärsdrag, språk och klädstil. Angolaner beskrevs som hårdare, mer organiserade och misstänksamma, men även som mer drivna, *business minded* och arbetsvilliga. Intervjusubjekten menade att många namibier därför känner sig hotade då det finns en allmän uppfattning om att angolanerna konkurrerar ut dem på arbetsmarknaden. Dock beskrevs angolaner boendes i Namibia som trevligare än angolaner boendes i Angola, vilket sades bero på att de förstnämnda har influerats av den fredligare namibiska kulturen.

Kategori 2 menade att angolaner och namibier var mer lika före inbördeskriget, men att kriget har påverkat den angolanska befolkningen på flera plan och såg skillnader emellan sina namibiska och angolanska släktingar. Vår studie bekräftar Hardwick och Mansfields (2009) resultat, då kategori 2 och 3 assimilerats och antagit en namibisk stats-identitet. De uttryckte att även om de identifierade sig i viss utsträckning med angolaner så hade dessa kommit att bli *the others*. Generellt menade intervjusubjekten att det går att skönja skillnader mellan namibier och angolaner främst på grund av sagda krigserfarenheter, och ländernas olika koloniala arv angavs inte i samma utsträckning som något som särskiljer identiteten. Gränsen tycks på så sätt ha agerat som en skiljelinje mellan två

platser som skapat olika stats-identiteter. Såsom en namibisk medborgare vid Rundu *crossing point* utbrast på frågan om det finns skillnader mellan befolkningarna på båda sidor om gränsen; ”*Nyembas on this side are not like Nyembas on that side*”. För att uttröna vad som ligger bakom ett sådant uttalande krävs en djupare redogörelse för skillnaden mellan etnisk identitet och stats-identitet.

Stats-identitet kontra etnisk identitet

I enlighet med SIT visar vår empiri på skapandet av sociala kategorier då ingen av intervjusubjekten tvekade på vilken stats- eller etnisk identitet de hade. Dock lade alla in olika tolkningar i begreppen vilket visar på att identitetsskapande är en privat angelägenhet som appliceras på kollektivet. Majoriteten av intervjusubjekten menade att det var deras kultur som gjorde dem till namibier, det vill säga det som utgjorde deras stats-identitet. På vidare frågor om vad deras kultur bestod av, hänvisade de till sin stamkultur, eller etniska identitet. Ordet *culture* användes således för att beskriva identiteten i förhållande till både stats-tillhörighet och etnisk tillhörighet. Detta betyder dock att vad som inryms i stats-identiteten ”namibier” inte omfattar alla som de facto är namibier. Denna diskrepans hade inte något av intervjusubjekten funderat över (box 1), men samtidigt ansåg de inte att mångkultur var det som definierade deras namibiska identitet. Flertalet respondenter var av blandat ursprung, men hade valt att identifiera sig med en stam och anta deras etniska identitet. Detta bekräftar, i enlighet med SIT, att identitetsbegrepp reflekterar *individens* syn

på termer som egentligen försöker omfatta *grupper* av människor. Utöver det kulturella argumentet framhävde kategorierna olika element som de ansåg utgjorde en viktig del av deras stats-identitet. Kategori 1 identifierade sig som namibier på grund av att de fötts i landet och kämpat för självständigheten, emedan kategori 2 framhöll att de blivit namibier då de levit merparten av sina liv där. Kategori 3 menade däremot att deras namibiska medborgarskap gjorde att de kände sig som namibier, samt att de inte hade sociala band kvar till Angola. För kategori 4 var intervjuunderlaget för skralt för att dra slutsatser.

Identitetsskapandet blir alltså kontextberoende då attributen som tillskrivs en viss identitet skiftar beroende på vem som är uttolkare, och i vårt empirimaterial liknar attributen som tillskrivs *the other* många gånger karikeringar och fördomar. Identitetsskapande är därmed ett sätt att överbrygga det personligt upplevda med det kollektiva. Denna process fyller en funktion för att skapa mening och ordning för erfarenheter, må de vara självupplevda eller ett utfall av en gemensam erfarenhet som en grupp säger sig ha av en annan (Entrikin & Tepple 2006). Vår studie visar också att det var vanligt med *othering* mellan stammarna, men ställt emot en omvärld enades intervjusubjekten runt sin stats-identitet. Detta kan ses som en förlängning av det koloniala arvet; först sammanbands olika stammar av den tyska och sedermera sydafrikanska kolonialmakten där gränsen kom att bli en institution såsom Brambilla (2007) hävdar, men därefter gjorde frigörelseprocessen att stammarna slöt upp om ”sin” gräns som därmed blev något mer än en kolonialt pådyvlat

Intervjuare:	Vad är det som gör dig till namibier?
Intervjusubjekt:	Min kultur.
Intervjuare:	Vad består din kultur av?
Intervjusubjekt:	Min kultur är min stam, Kavango.
Intervjuare:	Ok, men det finns ju fler stammar i Namibia, är exempelvis Kavango och Ovambo lika?
Intervjusubjekt:	Nej.
Intervjuare:	Men alla som vi talar med svarar att det är deras kultur, såsom Kavango och Ovambo eller Nyemba som gör dem till namibier. Hur går det ihop?
Intervjusubjekt:	(Inget svar).

Box 1. Dialogmodell som illustrerar typiska svar från studiens intervjusubjekt oavsett stamtillhörighet. Här påvisas att det som utgör en identitet i många fall tycks motsägelsefullt och individuellt, trots att begrepp rörande etnisk- och statsidentitet ofta används som om de har en allmän definition.

avdelare. Istället blev gränsen den ”process” som både Brambilla (2007), Paasi och Newman (2006) talar om, pånyttfödd av den nya självständiga staten Namibia och dess medborgare. Befrielsekrigen har också enligt vår empiri varit det som förenat olika stammar inom respektive land till att sluta upp bakom en stats-identitet, men vad som kom att göra samma stammar alienerade från varandra på båda sidor om statsgränsen var inbördeskriget då det enligt våra intervjusubjekt gjorde att människor på de två sidorna av gränsen präglades och utvecklades olika. Detta i sin tur har skapat stereotyper av stats-identiteter, där det i motsats till studien om gränsen mellan Kirgizistan och Uzbekistan enligt vår empiri är befolkningen och inte myndigheter som står för kreerandet av en positiva ”vi”-bild av namibier gentemot en mer negativ ”dem-bild” av angolaterna. Att myndigheterna betonade likheten mellan befolkningarna på båda sidor om gränsen är intressant då ett ”vi”- och ”dem”-perspektiv är essentiellt för upprätthållandet av stats-identiteter då det annars inte skulle finnas en grund för flera staters existens

och en uppdelning av rummet i territorier. Detta visar på identitetsskapandets komplexa natur vilken är en produkt specifika förhållanden i det rum och på den plats där identiteten skapas.

Är en gränslös identitet möjlig?

Identitetskapande är en individuell process, ett resultat av att en persons flera identiteter samexisterar. Vår studie visar dock att alla intervjusubjekt ser sin identitet som en sammanhållen enhet. Denna enhet behöver därför brytas ned och analyseras i sina beståndsdelar av etnisk identitet och stats-identitet för att kunna besvara om en individ kan anta en gränslös identitet. Vår empiri visar att även om intervjusubjekten härrör från två eller fler stammar, har ingen antagit en gränslös identitet i förhållande till sin etnicitet utan identifierar sig som tillhörande endast en stam. Huruvida stats-identiteten blir gränslös eller begränsad är beroende på graden av anknytning till det andra landet, hur ofta man passerar gränsen samt vilka förhållanden som råder på

båda sidor av gränsen. Resultaten visar att ingen av intervjusubjekten har en gränslös identitet idag, och den största orsaken till detta är inbördeskriget i Angola som skapat olika förhållanden på båda sidor av gränsen och gjort att den tidvis varit hårt reglerad. Detta har format individerna och gjort deras identiteter bundna till rummet, och därmed har statsgränsen separerat ett identitetsskapande från ett annat. Vår empiri antyder att gränslösa identiteter bara har varit möjliga när förhållandena på båda sidor av den namibisk-angolanska statsgränsen varit likartade och gränsen varit öppen, vilket i studielokalen bara inträffat före inbördeskriget. För att fördjupa kunskaperna om identitetsskapande i regionen, föreslår vi att även denna studie i en potentiell uppföljning blir gränslös och passerar in i Angola till Rundus systerstad Calais på andra sidan Okavangofloden, för att undersöka hur samma statsgräns har påverkat identitetsskapandet där.

Tack till ...

Vi vill rikta ett varmt tack till alla de personer i Sverige och Namibia som vi har haft kontakt med under arbetets tillblivelse, och vilka generöst bidragit med sin tid och kunskap. Utan era erfarenheter och insiktsfulla synpunkter hade denna uppsats inte kunnat genomföras. Vi vill särskilt tacka Thomas Lundén, Péter Balogh och Qian Zhang för att med sina kunskaper inom gräns- och migrationsforskning ha guidat oss i rätt riktning vid arbetets uppstart. Vidare vill vi tacka Patrik Klintonberg, Silje W. Pettersen, Kenneth ”Lucky” Ganeb och Imanuel ”Andrew”

Haimbanga för er ovärderliga hjälp med fältarbetet på plats i Rundu. Sist men inte minst vill vi ge en eloge till våra handledare Carl Christiansson och Peter Kinlund för erat tålmod samt alla frikostiga och professionella råd.

Noter

1. Med tjänstemän menas anställda vid tull, polis och Rundu Town Council. Inkluderad är även en forskare vid University of Namibia (UNAM) för att förenkla kategoriseringarna, även om denna person kanske egentligen tillhör en egen grupp.
2. Med nationell äsytar Paasi här stat
3. I Megornas studie är nationsbegreppet likställt med stat.

Referenser

- Brambilla, C (2007) Borders and Identities/Border Identities: The Angola-Namibia Border and the Plurivocality of the Kwanyama Identity. *Journal of Borderland Studies*, vol 22 No. 2, sid 21–38.
- Dahmström, K (2005) *Från datainsamling till rapport*. Studentlitteratur, Lund.
- Davidson, B (2001) *Afrika i det tjugonde seklet*. Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala. Översatt och omarbetad av Andræ, K.
- Donnan, H. & Wilson, T. M (1999) *Borders: Frontiers of Identity, Nation and State*. Berg, Oxford.
- Ernste, H., van Houtum, H. & Zoomers, A., (2009) Trans-World: Debating the Place and Borders of Places in the Age of Transnationalism. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*. vol 100, issue 5, sid 577–586.
- Hardwick, S. & Mansfield, G., (2009) Discourse, Identity, and “Homeland as Other” at the Borderlands. *Annals of the Association of American Geographers*, vol. 99, issue 2, sid 383–405.
- Ley, D., (2009) Transnationalism. I Kitchin, R. & Thrift, N. (red.): *International Encyclopedia of Human Geography*. Amsterdam, Elsevier, sid 388–393.

- Lundén, T., (2002) Över gränsen. Om människan vid territoriets slut. Studentlitteratur, Lund.
- Megoran, N., (2004) The critical geopolitics of the Uzbekistan and Kyrgyzstan Ferghana Valley boundary dispute, 1999–2000. *Political Geography*, 23, s. 731–764.
- Nangulah, S. & Nickanor, N. (2005) Northern Gateway: Cross-border Migration between Namibia and Angola. Southern African Migration Project. Förlagsort okänd, publicerad av Idasa, Cape Town and Southern African Research Center, Queens University in Canada. Också tillgänglig på <http://www.idasa.org/media/uploads/outputs/files/SAMP%2038.pdf>.
- Newman, D., (2006) The Lines that continue to separate us: borders in our 'borderless' world. *Progress in Human Geography* 30, 2, sid 143–161. SAGE Publications.
- Newman, D., & Paasi, A., (1998) Fences and neighbors in the postmodern world; boundary narratives in political geography. *Progress in Human Geography*, 22,2, sid 186–207.
- Paasi, A., (2009) The resurgence of the 'Region' and 'Regional Identity': theoretical perspectives and empirical observations on regional dynamics in Europe. *Review of International Studies*, vol 35, Special Issue S1, sid 121–146.
- Paasi, A., (2011) Borders, theory and the challenge of relational thinking. I Johnson, C., Jones, R., Paasi, A., Amoore, L., Mountz, A., Salter, M., & Rumford, C.,: Interventions on rethinking 'the border' in border studies. *Political Geography*, vol 30, sid 61–69.
- RTC (2011) *Welcome*. Rundu Town Council, <http://www.runducity.iway.na/index.php>, hämtad 2011-10-27.
- Samers, M., (2010) *Migration*. Routledge, Oxon.
- Stets, J.E., & Burke, P.J., (2000) Identity Theory and Social Identity Theory. *Social Psychology Quarterly*, vol 63, No 3, sid 224–237.

Muntliga källor

- Haironga, Romanus, 2011: Chief Executive Officer, Rundu Town Council, Rundu, intervju 2011-11-15.
- Kathumbi, Ponty, 2011: Town Planner, Rundu Town Council, Rundu, intervju 2011-11-14.
- Leevi, Hillka W., 2011: Mayor, Rundu Town, Rundu, intervju 2011-11-16.
- Moyo, Sithembinkosi, 2011: Divisional Head of Environmental Health, Rundu Town Council, Rundu, intervju 2011-11-10.
- Mr. Mwilima, 2011: Chief Customs & Excise, Rundu Regional Office, Ministry of Finance, Rundu, intervju 2011-11-14.
- Shapi, Martin, 2011: Forskare, Multi-Disciplinary Research Centre, University of Namibia, Windhoek, intervju 2011-11-28.
- Shitaleni, Julia, Pengevali, 2011: Second in Charge Officer, Border Guard Unit, Kavango Region, Rundu, intervju 2011-11-10.

Övriga källor

- WP, 2011: *Namibia*. Wikipedia.org, http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/67/Location_Namibia_AU_Africa.svg, hämtad 2012-01-15.
- BS, 2011: *Jebbe in Namibia*. Blogspot, <http://deb-biejeffnamibia.blogspot.com/2008/02/week-two.html>, hämtad 2012-01-20.

Emelie Danielsson och Ninja Hernodh studerar på Kandidatprogrammet i geografi vid Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi, Stockholms universitet. Denna artikel är en omarbetning av en C-uppsats med samma namn som skrevs i samband med en fältresa till Namibia hösten 2011. Uppsatsen skall publiceras i Stockholm Geographical Reports No. 19 utgiven av sagda institution. Mejl: emda5515@student.su.se, anhe0726@student.su.se